

Kolarovszki Tamás:
NEM KÉREK KEGYELMET
JÁNY GUSZTÁV A NÉPBÍRÓSÁG ELŐTT 1947. című kötet
Szakmai beszámoló
Adatlap azonosító: A2019/N4085
Pályázati azonosító:
203137/03393

A makói József Attila Városi Könyvtár és Múzeum gondozásában 2018-ban jelent meg Kolarovszky Tamás jogász szerkesztésében a „*Nem kérek kegyelmet... Jány Gusztáv a népbíróság előtt 1947.*” című kötete. A kiadványt 500 példányban, az Innovariant Nyomda készítette el.

*

A 2. magyar hadsereg 1947-ben kivégzett parancsnokának, Jány (született Hautzinger) Gusztávnak a megítélése napjainkban is ellentmondásos. Többnyire történészek, újságírók, családi vonatkozásban érintettek véleménye jelent meg eddig írásban. Ebben a kiadványban Jány Gusztáv népbírósági perének iratanyaga olvasható. A könnyebb szövegértést rövid összekötő szövegek és a jegyzetapparátus segíti. A makói múzeum azért döntött a kiadás mellett, mert egyrészt a szerkesztő makói születésű, másrészt a forrásanyag közreadása hiánypótló.

Első alkalommal fordult elő, hogy – a hivatalból kirendeltek kivételével – egy jogász önként áttekinti a per során keletkezett több ezer oldalas dokumentumanyagot. Az 1947-es eljárás feldolgozása közben Kolarovszky Tamás felvette a kapcsolatot Galli István ügyvéddel is, aki a felülvizsgálati eljárás során a kirendelt védő volt. Tőle megkapta az 1993-as rehabilitációs eljárás anyagát is.

A második világháborút követően a népbíróság eljárások során sokszor a jog alapvető szabályait is figyelmen kívül hagyva álltak bosszút a vesztes háború különböző szintű vezetőin. Jány Gusztáv esetében az ismert doni események miatt, az eltelt több mint hét évtized sem tudott – részben érthető emberi okok miatt – megnyugvást hozni. A szocializmus évtizedei alatt erre nem is volt lehetőség, hiszen fenntartották a „Hitler utolsó csatlósa nézetet”. Ebbe beleillet a „doni hóhérnak” kikiáltott Jány Gusztáv ügye is.

A Jány Gusztáv ellen folytatott eljárásról kiderült, hogy koncepciós per volt. Bűncselekmény hiányában rehabilitálták is, de még mindig vannak, akik háborús bűnösnek tartják. Jány Gusztáv esetében is akadnak elvarratlan szálak, ugyanis a Legfelsőbb Bíróság 1993-ban nem tudta visszaállítani a korábban törvénytelenül elvett rendfokozatát.

A múzeumban 2018. november 23-án rendezett könyvbemutatón Galli István ügyvéd és Forgó Géza történész volt a szerkesztő beszélgetőtársa. A múzeum aulája zsúfolásig megtelt érdeklődővel, akik több kérdést is feltek.

Kolarovszki Tamás véleménye, hogy Jányt ártatlanul ítélte a népbíróság golyó általi halálra. Szerinte katona volt, aki kemény parancsokat adott ki. Ezeknek köszönhető, hogy a 200 ezres létszámú 2. magyar hadseregből az óriási orosz túlerő ellenére közel 80 ezren hazatérhettek. Ezt a véleményét azonban írásban nem fogalmazta meg. Azt azonban igen, hogy mit kíván a kiadvánnyal: „A szerkesztett változattal egyetlen célom volt, hogy megismertessem a teljes iratanyagot mindenkivel, akit érdekel ez a téma. Mindenki belső jog- és igazságérzete alapján el tudja dönteni, hogy bűnös volt-e vagy áldozat, és melyik ítélet a helytálló az esetében.”

